

การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาศาลฎีกา

The Admissibility and Weighing of Forensic Evidence from the Supreme Court's Judgment

ศิริรัตน์ ชันแก้ว¹ และ วรวัช วิชชวานิชย์²

^{1,2}คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Sirinrat Khankaew¹ and Woratouch Witchuwanich²

^{1,2}Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received July 12, 2019 | Revised August 4, 2019 | Accepted August 8, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี โดยได้ทำการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีที่มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำไปสู่การพิจารณาของศาล จำนวน 11 คดี โดยทำการสืบค้นจากคำพิพากษาที่มีการตัดสินในชั้นศาลฎีกาแล้วนำมาวิเคราะห์แนวทางการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและแยกแยะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่งเป็นคดีที่ศาลรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และให้น้ำหนักพยานหลักฐานนั้น 9 คดี และคดีที่ศาลไม่รับฟังและไม่ให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ 2 คดี

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์คดีเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ทั้ง 11 คดี มีการนำความรู้ด้านการสืบสวนทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการรับฟังพยานหลักฐาน และชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประกอบคำให้การของคู่ความ พยาน ผู้เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม และขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการพิจารณา รับฟัง และชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม สามารถระบุถึงสาเหตุ ขั้นตอน วิธีการในการกระทำผิดและสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งการพิจารณาพยานหลักฐานของศาลในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เพียงแต่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจในการพิจารณาพยานหลักฐาน เทคโนโลยี ความรู้ รวมถึงกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่อาจทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐาน ประกอบการวินิจฉัยความผิดหรือบริสุทธิ์ของคู่ความได้ทุกกรณีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกกระทำอย่างไม่มีมาตรฐาน หรือเป็นเพียงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: คำพิพากษาศาลฎีกา, การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน, การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

Abstract

The purpose of this study is to carry out content analyses of the Supreme Court's judgment regarding the admissibility and weighing of forensic evidence. A total of 11 adjudications with forensic evidence in the judicial process was studied. The researchers explored the verdicts from the Supreme Court and then analyzed the guidelines of forensic evidence admissibility, weighing of evidence and the identification of relevant key issues. There were nine cases that the Supreme Court accepted forensic evidence while the others denied the admissibility of forensic evidence.

The results of this study revealed that the analysis of cases involving forensic science had utilized the knowledge of forensic investigations for preponderance and admissibility of evidence along with the testimony of relevant witnesses, the parties involved, the plaintiff and the defendant and officials working in the judicial process and operating procedures to obtain evidence. These procedures were conducted in order to provide impartiality in the process of preponderance hearing and weighing evidence. This could also identify causes, procedures and modus operandi of the defendant. Moreover, it could be able to bring the offender to justice. Regarding the process of preponderance and admissibility of forensic evidence, there were no fixed rules but the procedures needed to be under the provisions of the law that gave the power to consider various pieces of evidence. Notably, the court might not admit technology, body of knowledge, and forensic processes, to prove someone's guilt or innocence, especially when the process of forensic evidence collection was conducted without standards or when only the opinion of expert witnesses was expressed.

Keywords: The Supreme Court's Judgment, Admissibility, Weighing of Forensic Evidence

บทนำ

ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีความก้าวหน้ามากขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเนื่องจากสามารถตอบคำถามได้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น เหตุเกิดที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม ใครคือ ฆาตกร เหยื่อตายอย่างไร หรือแม้กระทั่งพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลให้กับร่างหรือโครงกระดูกนิรนามที่พบโดยมีการนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีมากมาย อันจะเห็นได้ว่านิติวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สนับสนุนหรือขัดแย้งกับสิ่งที่เห็นด้วยตาหรือคำให้การของผู้ต้องสงสัยและพยานในคดีต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ในประเทศไทยเกิดอาชญากรรมขึ้นมากมายในแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นส่วนของคดีอาญาหรือคดีแพ่ง การจะเอาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อคดีส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชาในตัวเองจึงมีประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องด้วยวิทยาศาสตร์หลากหลายสาขา ทำให้พยานหลักฐานที่ยกขึ้นอ้างในคดีมีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และวิทยาการแขนงต่าง ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา ระบบกฎหมายจึงพยายามที่จะเชื่อมโยงการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นเช่นกัน จึงได้นำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาพัฒนาใช้ในการพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ ให้ได้ผลที่ถูกต้องแท้จริงตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อติดตามเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยมีการนำพยานหลักฐานเข้ามาช่วยในการหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงซึ่งพยานหลักฐานที่ว่านั้น ก็เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ประกอบไปด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ (Sinloyma, 2017)

ศาลสามารถชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานได้ด้วยตนเอง โดยพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดมีน้ำหนักหนักแน่นมั่นคงให้รับฟังโดยปราศจากข้อสงสัยเพื่อลงโทษจำเลย อย่างไรก็ตามศาลและนักนิติวิทยาศาสตร์มีพื้นฐานความรู้ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน การเชื่อและยอมรับในพยานหลักฐานจึงไม่เหมือนกัน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์หรือวิจัยในทางกฎหมายถือว่าพยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่ความรู้ของศาล โดยกำหนดวิธีการนำเสนอไว้คือหากคู่ความประสงค์จะอ้างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่สำนวนเพื่อนำสืบข้อเท็จจริงให้นำสืบโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ทำการตรวจหรือได้ตรวจวิเคราะห์ วิจัย หรือสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นมาแล้ว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คือพยานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมาย อันมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมยุคใหม่ที่มุ่งเน้นพิสูจน์การกระทำความผิดของคนร้ายโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วย (Kitboon, 2015)

ดังนั้นศาลก็ต้องมีความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และมีความเข้าใจการทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้อย่างเป็นธรรมและผู้เชี่ยวชาญหรือนักนิติวิทยาศาสตร์ก็ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน โดยต้องทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานอย่างรอบคอบระมัดระวัง และปฏิบัติตามขั้นตอนให้ถูกต้องตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การส่งมอบวัตถุพยาน การตรวจพิสูจน์ จนกระทั่งการสรุปผลทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นในกระบวนการยุติธรรม ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการพิจารณาคดีตามพยานหลักฐานของศาลเพื่อที่ทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานตั้งแต่การรวบรวมพยานหลักฐาน การเก็บรักษา จนกระทั่งการนำพยานหลักฐานเข้าสู่การรับรู้ของศาลจะได้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจากคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีในการปฏิบัติงานของนักนิติวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญ ศาล รวมถึงผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ข้อเท็จจริงในคดีมีความมีความกระจ่างยิ่งขึ้น และง่ายต่อการที่ศาลและผู้ใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมจะได้วิเคราะห์ พิจารณา หรือมีคำพิพากษาคัดสินคดี โดยปราศจากข้อสงสัยอันจะส่งผลต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาคดี
2. เพื่อศึกษาหลักการการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาล
3. เพื่อศึกษาการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในคดีที่มีการพิจารณาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ทบทวนวรรณกรรม

1. การรับฟังพยานหลักฐาน (Admissibility of Evidence)

การรับฟังพยานหลักฐาน เป็นขั้นตอนที่ศาลจะวินิจฉัยหรือคัดเลือกว่าพยานหลักฐานชิ้นใดสามารถนำสืบหรือนำเข้าสู่สำนวนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เบื้องแรกต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีเสียก่อน อีกนัยหนึ่งคือน่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ หรือเกี่ยวกับเหตุลดโทษ หรือบรรเทาโทษ หรือเหตุอันควรรอการลงโทษ ก็ได้

2. การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (Weighing of Evidence)

เป็นกรณีที่ศาลจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่รับฟังนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ ในคดีอาญา ศาลจะพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์ว่ามีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่ หากไม่มีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยศาลย่อมยกฟ้อง โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาพยานจำเลย แต่ถ้ามีน้ำหนักรับฟังได้จะพิจารณาพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยต่อไปว่ามีน้ำหนักรับฟังหักล้างพยานของโจทก์ได้หรือไม่ หากรับฟังหักล้างได้จะยกฟ้อง ถ้าไม่มีน้ำหนักหักล้าง ศาลจะลงโทษจำเลย โจทก์จึงต้องนำสืบพยานหลักฐานให้มีน้ำหนักมั่นคงชัดแจ้ง น่าเชื่อถือ และปราศจากข้อสงสัยเสียก่อน ส่วนคดีแพ่ง คู่ความแต่ละฝ่ายต้องปกป้องประโยชน์ของตน ระบบการสืบพยานในคดีแพ่งเป็นการพิจารณาในระบบคู่กรณี ศาลจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานของฝ่ายใดมีน้ำหนักมากกว่ากัน ฝ่ายที่มีน้ำหนักมากกว่าจะเป็นฝ่ายชนะคดี (Wannasaeng, n.d.)

3. การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี

3.1 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่ง

ศาลมีอำนาจสั่งให้ตรวจพิสูจน์กรณีที่เห็นว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นสามารถนำมาใช้ชี้ขาดข้อสำคัญในคดี ทั้งกำหนดผลการไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งศาลไว้ กล่าวคือเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ กรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก ศาลอาจมีคำสั่งเก็บตัวอย่าง

เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือ ส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายของบุคคล แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและ ตามสมควรเท่านั้น ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจต้องเป็นผู้จ่าย หากไม่สามารถ จ่ายได้ หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการศาลยุติธรรม กำหนด

การเก็บตัวอย่างที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายเป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย จึงต้องกระทำด้วยความยินยอมของบุคคลนั้น ศาลไม่อาจบังคับได้ อย่างไรก็ตาม กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เก็บ แสดงว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ กฎหมายจึงกำหนดสภาพบังคับ ที่เป็นโทษต่อคู่ความที่ไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ หรือขัดขวางมิให้บุคคล ที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่าง โดยให้สันนิษฐานว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความ ฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

3.2 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา

ในคดีที่มีโทษจำคุก ศาลมีอำนาจสั่งให้ตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หากเห็นว่า จำเป็นต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในคดี กรณีจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างที่กระทำต่อ ร่างกาย ศาลมีอำนาจสั่งให้ตรวจได้แต่ต้องทำเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิด ความเจ็บปวดน้อยที่สุด และต้องได้รับความยินยอมของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากไม่ยินยอม หรือ กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวาง หรือไม่ให้มีการตรวจพิสูจน์ ให้สันนิษฐานว่าเป็นไปตามที่ฝ่ายตรงข้าม กล่าวอ้าง ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่คณะกรรมการ บริหารศาลยุติธรรมกำหนด ต่างจากในคดีแพ่ง และกรณีที่ฟ้องคดีไว้แล้วหากข้ออ้างทำให้พยานหลักฐาน สูญเสียหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ศาลมีอำนาจสั่งให้ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้ล่วงหน้า ได้ก่อนถึงวันสืบพยานได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Padawan (2013) ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะคดีของพนักงานอัยการต่อการตรวจพิสูจน์ ทางนิติวิทยาศาสตร์ ศึกษาเฉพาะกรณีการพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงในด้านที่เกี่ยวข้องกับ ลายมือและลายมือชื่อ พบว่าในชั้นศาล คู่ความในคดีมักอ้างพยานผู้เชี่ยวชาญนำสืบ ในการตรวจพิสูจน์ พยานเอกสาร อยู่ในระดับมาก อัยการมีทัศนคติว่าผลการตรวจพิสูจน์พยานเอกสารและการปลอมแปลง ลายมือชื่อมีส่วนช่วยในการพิพากษาได้อย่างยุติธรรม ทั้งมีความเชื่อมั่นผลที่ได้จากการตรวจ ทางนิติวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก

Poonsrikarn (2011) ศึกษาหลักเกณฑ์รับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางชีวภาพ ทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ พบว่าเป็นดุลยพินิจอิสระไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน พยานหลักฐาน ที่ผ่านการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เมื่อนำมาเป็นพยานในศาลถือเป็นหลักฐานสำคัญ ซึ่งศาลจะรับฟัง จนหมดสิ้นข้อสงสัย และนำไปใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยทำการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

ทุกประเภทประกอบกัน ถ้าพยานหลักฐานต่าง ๆ สนับสนุนกันไม่ขัดแย้งกัน พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็จะยังมีความน่าเชื่อถือมาก

Bitzer et al. (2015) ศึกษาประโยชน์ของพยานหลักฐาน จากการประเมินผลการสืบสวนของนิติวิทยาศาสตร์ไปจนถึงการสนับสนุนการตัดสินใจใช้ร่องรอยพยานหลักฐาน พบว่าประโยชน์ของร่องรอยเบาะแสพยานหลักฐาน สามารถเพิ่มคุณค่าของข้อมูลที่ได้จากการใช้พยานหลักฐาน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องมีมาตรฐาน ร่องรอยพยานหลักฐานนั้น จะใช้เป็นปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน เมื่อได้ทำการรวบรวมทุกอย่างที่พบในที่เกิดเหตุหรือจากวัตถุในห้องปฏิบัติการ วิธีการเหล่านี้สามารถประเมินประโยชน์ของร่องรอยในแง่ของข้อมูลที่มีอยู่เพื่อการสืบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการตัดสินใจการประมาณการ หรือการวินิจฉัยคดี

โดยสรุปการศึกษาวิจัย พบว่า มีการใช้พยานหลักฐาน เทคโนโลยี และกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีเป็นอย่างมาก การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาลมีความเป็นเอกเทศ โดยอยู่ภายใต้อำนาจของกฎหมาย เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่าย ต่างให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์ และเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความชำนาญ และทักษะด้านนี้ซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นมาที่ทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่องนี้ นั่นคือแนวทางการพัฒนากระบวนการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่ออำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้รวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกา ทำการศึกษาแล้ววิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ประเด็น คือ 1) ฐานความผิด 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) พยานหลักฐานในคดี 4) การพิจารณาพิพากษาคดีตามพยานหลักฐาน และ 5) สรุปผลการวิเคราะห์คำพิพากษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อทำการวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลฎีกาที่มีการพิจารณาถึงที่สุดแล้ว และเป็นคดีที่มีการนำหลักฐานความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาใช้ตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาคดี โดยทำการรวบรวม ค้นคว้า คำพิพากษาและคำวินิจฉัยของศาลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมคำพิพากษาและคำวินิจฉัยที่มีการตัดสินถึงที่สุดแล้วจากระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับคดีทางนิติวิทยาศาสตร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยถอดบทเรียนและวิเคราะห์จากคำพิพากษาของศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งมีการตัดสินคดีถึงที่สุดแล้ว โดยจะนำมาวิเคราะห์อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการพิจารณาคดีของศาล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ผู้วิจัยค้นคว้ารวบรวมคำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ จากเอกสาร หนังสือ เว็บไซต์ต่าง ๆ

3.2 อ่านคำพิพากษา ทำความเข้าใจสรุปคดี หลักเกณฑ์และแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาลอย่างละเอียด

3.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์คือ แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาล หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3.4 เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่จะทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์พร้อมความคิดเห็นของผู้วิจัย และความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยจัดจำแนกและจัดระบบข้อมูลหาความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้วแยกประเด็นตามกำหนด ทำความเข้าใจข้อมูลแล้ววิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียดโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลสรุปที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์คำพิพากษากฎีกา รวมทั้งสิ้น 11 คดี ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับการรับฟังและชี้แจงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ สรุปผลการวิเคราะห์คำพิพากษากฎีกาดังต่อไปนี้

1. มีแนวทางในการรับฟังและชี้แจงพยานหลักฐาน คือ

1.1 ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลนั้นมิได้หมายความว่า หากมีการเสนอพยานหลักฐานขึ้นต่อศาลแล้ว ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานขึ้นนั้นเสมอ พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังได้นั้นเบื้องต้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดี อีกนัยหนึ่งก็ต้องเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ หรือเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุลดโทษ หรือบรรเทาโทษ หรือเหตุอันควรรอการลงโทษ

1.2 แนวทางการชี้แจงพยานหลักฐาน

1.2.1 ระดับมาตรฐานการพิสูจน์ มีการพิจารณาว่าคู่ความฝ่ายใดในคดีได้พิสูจน์ให้เห็นถึงมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีนั้น และพยานหลักฐานฝ่ายใดมีน้ำหนักให้ศาลรับฟังมากกว่ากัน

1.2.2 ภาระการพิสูจน์ พิจารณาว่าคู่ความฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ได้นำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อปลดเปลื้องภาระหน้าที่ตัวเองหรือไม่ หากไม่มีพยานหลักฐานเข้าสืบ หรือนำเข้าสืบแต่ฟังไม่ได้ว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่กล่าวอ้าง คู่ความฝ่ายนั้นก็จะฝ่ายแพ้คดี

2. มีหลักเกณฑ์การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน คือ

2.1 พยานหลักฐานทุกชนิด หากมีคุณสมบัติบ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดีได้ ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ และไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้โดยเฉพาะ มีเพียงบทบัญญัติซึ่งเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานเพื่อให้ศาลยอมรับพยานหลักฐานโดยทั่วไป เช่น ในคดีอาญา พยานหลักฐานนั้น ๆ จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ได้แก่ พยานหลักฐานที่มีได้เกิดขึ้นโดยการสมรู้ร่วมใจ และพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ

2.2 หลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

2.2.1 หลักสามัญสำนึก หรือ Common Sense เป็นกรณีของการใช้ดุลยพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงที่น่าเสนอต่อศาล ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางด้านศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ประมวลว่าพยานหลักฐานที่ทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย หรือพยานศาลที่นำมาสืบนั้น มีความน่าเชื่อถือเพียงใด กรณีดังกล่าวมักต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักสามัญสำนึกของบุคคลทั่วไป

2.2.2 หลักความน่าจะเป็นตามธรรมชาติของเรื่อง โดยอาศัยการพิจารณาพยานหลักฐานว่ามีความน่าจะเป็นเพียงพอลงโทษได้หรือไม่ ความน่าจะเป็นนี้ เช่น พระอาทิตย์ย่อมขึ้นทางทิศตะวันออก ร่างกายคนเราที่มีชีวิตย่อมมีการหายใจเอาอากาศเข้าไป เป็นต้น

2.2.3 ไม่มีเหตุอันควรสงสัย คู่ความจะต้องนำสืบให้ได้ความว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์จริง หากนำสืบไม่สมในข้อหนึ่งข้อใด ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง หรือหากพยานหลักฐานใดยังเป็นที่สงสัยอยู่ว่าจำเลยทำผิดจริงหรือไม่ ก็ต้องยกฟ้อง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกา	พยานหลักฐานที่ศาลรับฟัง	พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง	พยานหลักฐานที่รับฟังแต่มีน้ำหนักน้อย
ฎีกาที่ 2206/2556 ความผิดต่อชีวิต	ร่องรอยเหยี่ยวชนบนรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ชิ้นส่วนป้ายทะเบียนรถ รอยประทับของเส้นใยที่ฝากระโปรงหน้ารถ คำให้การประจักษ์พยาน ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจรอยเหยี่ยวชน		คำให้การของพยานจำเลย ซึ่งเป็นญาติของจำเลย
ฎีกาที่ 5865/2543 ความผิดต่อชีวิต	DNA จากรอยเลือดผู้ตาย รอยเลือดบนร่างกาย และเสื้อผ้าจำเลย ความเห็นผู้เชี่ยวชาญในการชันสูตรพลิกศพ รอยยุบบนเนินจอมปลวก		

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	พยานหลักฐานที่ศาลรับฟัง	พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง	พยานหลักฐานที่รับฟังแต่มิฉะนั้นน้อย
ฎีกาที่ 6265/2555 ความผิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน	อาวุธปืน รอยกระสุนปืน สภาพความเสียหายที่เกิดกับรถบรรทุก หัวกระสุนปืน จดหมายสารภาพผิด คำเบิกความพยาน		
ฎีกาที่ 950/2552 ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	เขม่าดินปืนบนคอผู้เสียหาย เม็ดตะกั่วหัวกระสุนปืน หมอนรองกระสุนปืนลูกของรอยกระสุนปืนที่เสาบ้าน ฝาผนัง เสื้อผ้า ลูกตะกั่ว ประจักษ์พยาน		
ฎีกาที่ 2527/2550 ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	บาดแผลถูกกระสุนปืนที่ท้ายทอยผู้ตายจากการชันสูตรพลิกศพ รอยเลือดจำนวนมากที่แผล		
ฎีกาที่ 3284/2557 ความผิดต่อชีวิต	คำบอกเล่าของผู้ตายก่อนตาย พยานบอกเล่าที่พบผู้ตายก่อนตาย ภาพถ่ายผู้ต้องสงสัยที่ผู้ตายชี้ บาดแผล กองเลือด รongเท้าตะ อารูมิติด สำเนาทะเบียนสมรสในที่เกิดเหตุ		
ฎีกาที่ 314/2551 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ทรัพย์สินและความผิดต่อชีวิต	รถยนต์รับจ้างสาธารณะ เครื่องหมายแสดงการเสียภาษีและเครื่องหมายแสดงประกันการเสียหาย แผ่นป้ายทะเบียน แผ่นเครื่องหมายตรวจสภาพรถปลอมศพผู้ตายใต้ทางด่วน เอกสารของจำเลยที่พบในรถคันเกิดเหตุ พยานแวดล้อมที่เห็นจำเลยเรียกแท็กซี่ผู้ตาย		
ฎีกาที่ 3511/2552 ความผิดเกี่ยวกับเพศ เสรีภาพและชื่อเสียง	นิติทัศน์บันทึกภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหาย เส้นผมเส้นขนที่พบในที่เกิดเหตุ รายงานการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญว่าเส้นขนเส้นผมที่พบเป็นของจำเลย		

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	พยานหลักฐานที่ศาลรับฟัง	พยานหลักฐานที่ศาลไม่รับฟัง	พยานหลักฐานที่รับฟังแต่มิฉะนั้นน้อย
ฎีกาที่ 5729/2556 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	ศพผู้ตาย ความเห็นของแพทย์ ที่ทำการชันสูตรพลิกศพ		
ฎีกาที่ 1424/2554 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร	เอกสารต้นฉบับที่มีการถ่ายลง ไมโครฟิล์ม ลายมือชื่อจำเลยในเอกสาร ต่าง ๆ รายงานผลการตรวจพิสูจน์ เอกสารของกองพิสูจน์หลักฐานโดย ความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ กองพิสูจน์หลักฐาน ในรายงานผลการ ตรวจพิสูจน์เอกสาร	
ฎีกาที่ 734/2553 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	เครื่องจับเท็จ ความเห็นของพยาน ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องจับเท็จ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านเครื่องจับเท็จ	

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา จำนวน 11 ฎีกา มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความผิด ความบริสุทธิ์ของคู่ความจำนวน 9 ฎีกา และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ฎีกา โดยมีฎีกาที่เป็นคดีความผิดต่อชีวิตและร่างกาย 6 ฎีกา คดีความผิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน 1 ฎีกา คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เอกสารและการปลอมแปลง 1 ฎีกา คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ 2 ฎีกา และคดีความผิดต่อการยุติธรรม เอกสารและการปลอมแปลง 1 ฎีกา

ฎีกาที่เป็นคดีความผิดต่อชีวิตและร่างกาย เป็นคดีที่พบพยานหลักฐานทุกชนิดทั้งพยานวัตถุ พยานบุคคล และพยานเอกสาร ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทุกอย่างที่สามารถพิสูจน์ความจริงในคดี ทั้งพยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยจะพิจารณาทุกพยานหลักฐานอย่างละเอียดแล้วนำมาซึ่งน้ำหนักว่าพยานหลักฐานของฝ่ายใดน่าเชื่อถือมากกว่ากัน

ฎีกาที่เป็นคดีความผิดต่อทรัพย์สิน คดีส่วนใหญ่มักพบพยานหลักฐานที่เป็นพยานวัตถุ เอกสาร และร่องรอย ซึ่งสามารถตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทุกอย่าง โดยจะให้น้ำหนักกับพยานที่เป็นพยานวัตถุที่สามารถตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ แล้วพิจารณาประกอบคำให้การของประจักษ์พยาน และพยานแวดล้อมอื่น ๆ

ฎีกาที่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับเอกสารและการปลอมแปลงในการตรวจพิสูจน์ต้องใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลจะออกมาเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์พยานนั้น ๆ พบว่า

บางคดีศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นความเห็นจากการตรวจพิสูจน์ของพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น ป้ายทะเบียนรถ เอกสารแสดงการเสียชีวิตและเครื่องหมายแสดงว่ามีประกันการเสียชีวิต เป็นต้น แต่ก็มีบางคดีที่ศาลกลับไม่รับฟังเลย เช่น คดีที่มีการปลอมลายมือชื่อในเอกสาร โดยศาลเห็นว่าการเขียนต่อหน้าศาลและเอกสารที่ส่งไปตรวจพิสูจน์มองด้วยตาเปล่าก็ต่างกันอย่างมาก เป็นการเขียนที่จงใจให้ต่างจากลายมือชื่อเดิม ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจเปรียบเทียบลายมือชื่อนั้นไม่พอให้ศาลรับฟังได้

ฎีกาที่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ มักพบพยานหลักฐานที่เป็น เส้นขนเส้นผม รอยเลือด และสารคัดหลั่ง ซึ่งวัตถุพยานดังกล่าวใช้กระบวนการตรวจพิสูจน์ได้โดยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ และศาลให้การยอมรับอย่างมาก เป็นพยานจากการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีน้ำหนักให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย ได้อย่างไม่มีข้อสงสัย

ฎีกาที่เป็นคดีความผิดต่อกรณียุติธรรม เป็นคดีที่มีการยกเทคโนโลยีสมัยใหม่คือเครื่องจับเท็จ และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องจับเท็จเข้ามานำสืบ แต่ศาลไม่รับฟังเนื่องจากหลักการทำงานของเครื่องแปลผลจากปฏิกิริยาของร่างกายมนุษย์ ซึ่งปฏิกิริยาของร่างกายนี้ศาลมองว่าอาจไม่สัมพันธ์กับความจริง และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นเพียงความเห็นทางวิชาการที่ไม่อาจนำมาพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงได้แน่ชัด

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาศาลฎีกา โดยวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีการวมทั้งสิ้น 11 คดี แบ่งเป็นประเด็นในการวิเคราะห์แยกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ เลขที่คำพิพากษาศาลฎีกา ฐานความผิด กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พยานหลักฐานในคดี การพิจารณาพิพากษาคดีตามพยานหลักฐานของศาล และสรุปผลการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา

จากการศึกษาพบว่า การพิจารณาพิพากษาคดีตามพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาศาลฎีกานั้น ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีตามพยานหลักฐานใด ต้องมีการนำเสนอพยานหลักฐานนั้น ๆ เข้าสู่สำนวนคดีของศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และหลักเกณฑ์การชี้แจงน้ำหนักพยานโดยใช้ดุลยพินิจที่มีความเป็นอิสระภายใต้แนวทางตามมาตรา 226

การพิจารณาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ศาลพิจารณาอย่างละเอียดทุกชั้นตอน ตั้งแต่การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การเก็บวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุ ห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน รวมถึงมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยหน่วยงานกลางมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ในคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ศาลให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุมากที่สุด ดังนั้น

การรักษาสถานที่เกิดเหตุและห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานจึงสำคัญมากในการพิจารณาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

คดีที่มีการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ พยานหลักฐานที่พบบ่อยเป็นวัตถุพยานที่สามารถนำไปตรวจพิสูจน์โดยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งศาลเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่ให้ผลที่พิสูจน์ได้จริง ช่วยให้ศาลตัดสินพิจารณาคดีได้อย่างเฉียบขาด อย่างไรก็ตาม แม้ทุกคดีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีส่วนช่วยอย่างมากในการคลี่คลายคดี แต่กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ก็มีได้เป็นภววิสัยร้อยเปอร์เซ็นต์ ในส่วนของการชั่งน้ำหนักพยาน ศาลมองว่ามีที่มาจากความเห็นและความชำนาญส่วนบุคคล ศาลยังต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นในการวินิจฉัยชี้ขาด ดังกรณีการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อโดยอ้างรายงานการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญงานกองพิสูจน์หลักฐาน แม้มีการตรวจและลงความเห็นอย่างเป็นระบบ แต่ศาลก็ไม่รับฟังว่ามีลายมือชื่อเดียวกัน เนื่องจากในภavnนั้นลายมือชื่อแตกต่างกันมากและลายมือชื่อนั้น สามารถใช้หลักการเขียนเพื่อให้แตกต่างไปจากของเดิมได้ จึงไม่รับฟังการเขียนเพียงครั้งเดียวเปรียบเทียบ อีกกรณีคือการใช้เครื่องจับเท็จเป็นพยานหลักฐาน ที่ศาลพิจารณาว่าผลที่ได้จากเครื่องจับเท็จก็เป็นเพียงความเห็นทางวิชาการ ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่า คนที่เข้าเครื่องจับเท็จจะพูดโกหกตามการแกว่งของเส้นกราฟ ทำให้แม้จะเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ศาลก็ไม่ได้รับฟังเพื่อเอาผิดกับจำเลยในคดี

การศึกษาการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาศาลฎีกาโดยสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มานำสืบตัดสินคดีนำมาแยกประเด็นที่สำคัญแล้ววิเคราะห์การพิจารณาพิพากษาคดีจากพยานหลักฐานของศาล พบว่าการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ความจริงในคดีนั้นเป็นที่ยอมรับในกระบวนการยุติธรรมรวมถึงในชั้นศาลซึ่งศาลรับฟังพยานทั้งพยานวัตถุพยานเอกสารพยานบุคคลรวมถึงพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่จำกัดว่าเป็นพยานหลักฐานประเภทใด เพียงแต่พยานหลักฐานนั้นต้องเกี่ยวข้องกับคดี และสามารถนำสืบความผิดหรือความบริสุทธิ์หรือการกระทำของคู่ความในคดีได้ ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานของศาลมีหลักเกณฑ์การรับฟังได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 โดยให้ศาลใช้รับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงซึ่งน่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย อย่างไรก็ตามพบว่าการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เทคโนโลยี และความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์นี้อาจทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานเพื่อตัดสินความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยได้ทุกกรณี

การพิจารณาพยานหลักฐานของศาลนั้นมีแนวทางให้ศาลพิจารณารับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 กล่าวคือ เมื่อมีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาในคดีไม่ว่าจะโดยคู่ความทั้งสองฝ่ายหรือโดยศาลนำสืบเอง ให้ศาลใช้ดุลยพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิด หากยังมีข้อสงสัยให้ยกประโยชน์ให้จำเลย หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักที่เป็นสากล

ใช้ในอารยประเทศมิใช่เพียงประเทศไทยเท่านั้น เพราะในกระบวนการยุติธรรมนักกฎหมายถือว่าปล่อยคนผิดสืบคนดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์ คนเดียว จากการศึกษาพบว่าในคดีที่มีการนำสืบพยานหลักฐานใดที่ผ่านการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้ว เมื่อนำมาเป็นพยานในศาล ศาลจะให้ความสำคัญและรับฟังจนหมดสิ้นข้อสงสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Poonsrikarn (2011) ที่ว่าการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปเป็นสากล

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แม้มีหลักวางไว้แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพราะเป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่ละท่าน จากการศึกษาพบว่าเมื่อศาลพิจารณารับฟังพยานหลักฐานใดแล้ว ขั้นตอนต่อไปศาลมักเลือกชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่สุด โดยพยานหลักฐานใดจะมีน้ำหนักดีกว่ากันศาลย่อมต้องดูรูปคดีและพฤติการณ์ประกอบ อย่างไรก็ตามศาลให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาก และคดีได้มีการตรวจพิสูจน์โดยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ศาลมักให้น้ำหนักพยานฝ่ายที่นำพยานหลักฐานดังกล่าวเข้าสืบแสดงว่าศาลมีความเชื่อมั่นผลที่ได้จากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก (Padawan, 2013)

โดยปกติศาลจะพิจารณาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใด ๆ นอกจากหลักเกณฑ์การรับฟังพยานโดยทั่วไปและหลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่มีความเป็นอิสระแล้ว ศาลยังพิจารณาถึงกระบวนการได้มา กระบวนการเก็บ รวบรวมพยานหลักฐาน การรักษาคุณค่าพยานหลักฐานจนถึงการนำพยานหลักฐานเข้าสืบว่ามีมาตรฐาน เป็นไปอย่างโปร่งใส ถูกต้อง มีประสิทธิภาพแล้วจึงรับฟังพยานหลักฐานนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bitzer et al. (2015) ที่ว่าการทำงานที่เป็นขั้นตอนเป็นทางการ มีมาตรฐาน สามารถช่วยให้กระบวนการตัดสินใจวินิจฉัยคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวัตถุพยานเป็นไปตามหลักสามัญสำนึกของศาล หากพยานดังกล่าวสามารถตรวจพิสูจน์ได้อย่างมีเหตุและผล ทั้งการรวบรวมจนถึงการนำพยานหลักฐานเข้าสืบมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพแล้ว ศาลก็จะให้น้ำหนัก แต่ในบางครั้งพยานวัตถุก็ไม่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ด้วยตัวมันเอง ต้องอาศัยความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญประกอบ การชั่งน้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ บางกรณีมีน้ำหนักมากพอให้ศาลพิจารณาเป็นข้อยุติ แต่บางกรณีถูกมองว่าเป็นเพียงความเห็นทางวิชาการไม่อาจให้น้ำหนักได้ เช่น กรณีการใช้เครื่องจับเท็จในการพิสูจน์พฤติกรรมของบุคคล ยังมีข้อถกเถียงกันมากกว่าสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้มากน้อยเพียงใด โดยมากศาลไม่รับฟังผลการเข้าเครื่องจับเท็จแต่เพียงอย่างเดียว จะรับฟังพยานหลักฐานอื่นที่มีการนำสืบประกอบด้วย แม้จะรายงานผลการเข้าเครื่องจับเท็จจะไม่สามารถนำมาใช้ในชั้นศาลได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่เจ้าพนักงานตำรวจยังนิยมนำมาใช้ในการจับผิดผู้ต้องหาเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน รวมถึงอัยการยังนำสืบในชั้นศาลอีกด้วย

ในเรื่องความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แล้วลงความเห็นเป็นการแสดงความเห็นตามหลักวิชาการ มิใช่พยานบอกเล่า ศาลมิได้รับฟังคำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลักในการวินิจฉัยเสมอไป หากแต่รับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น เป็นดุลยพินิจของศาลเท่านั้น

มีปัจจัยที่ช่วยเสริมให้พยานผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์มีน้ำหนัก จนศาลให้น้ำหนักพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญกระทั่งสามารถพิจารณาเป็นข้อยุติในคดีได้นั้นคือ ความรู้ความชำนาญ ความเป็นกลางของพยาน เหตุผลประกอบการลงความเห็น ความมั่นใจในการลงความเห็นของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ กล่าวคือหากพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานที่ศาลแต่งตั้งหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ ตรวจพิสูจน์ให้เห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจ DNA ผู้ชำนาญการพิเศษสถาบัน นิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ เจ้าหน้าที่ตรวจลายมือชื่อของกองพิสูจน์หลักฐาน ก็จะมีน้ำหนักรับฟัง ได้มากกว่าผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่คู่ความจ้างมา อีกทั้งเหตุผลประกอบการลงความเห็นของ พยานผู้เชี่ยวชาญก็นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศาลเชื่อพยานนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ศาลและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ ควรมีการกำหนด แนวทางในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานร่วมกัน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และกระบวนการยุติธรรม

1.2 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาลแก่บุคลากรในองค์กร เพื่อความเข้าใจการพิจารณาพยานหลักฐานของศาล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรจัดทำเอกสาร คู่มือ หรือสื่อสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และกระบวนการ ยุติธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความรู้ความเข้าใจและสามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างยุติธรรมที่สุด

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางนิติวิทยาศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับ การกำหนดมาตรฐาน แนวทางการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน การรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจพิสูจน์ รวมถึงการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการทำงานในขั้นตอนของการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เข้าสู่การพิจารณาของศาล

3.2 ควรมีการเพิ่มจำนวนคำพิพากษาศาลฎีกาที่วิเคราะห์ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bitzer, S. et al. (2015). Utility of the Clue -From Assessing the Investigative Contribution of Forensic Science to Supporting the Decision to Use Traces. **Science & Justice Journal**, 55(6), 509-513.
- Kitboon, A. (2015). **Forensic Evidence on Social Justice**. Law Courses Justice for Reducing Social Inequalities, College of Justice Bureau of Justice Affairs, Ministry of Justice.
- Padawan, K. (2013). **Prosecutor's Perspective Underpinning Per Verification to Forensic Science: Studies and Documentation Proofing only Opposed to Counterfeiting Handwriting and Signature**. Master of Science Independent Study, Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai).
- Poonsrikarn, K. (2011). **Weight of Evidence and Admissibility Biological of Evidence**. Master of Science Independent Study, Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai).
- Sinloyma, P. (2017). **Solving Crime Problems with Forensic Science**. Supporting Documents for Lecture Training Program High-Level Fair Service 8th. Bangkok: Office of Justice Affairs. (In Thai).
- Wannasaeng, P. (n.d.). **Admissibility in Criminal Case**. Retrieved October 10, 2017, from <https://www.stou.ac.th/schoolsweb/law>. (In Thai).

ผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล

หน่วยงาน/สังกัด

ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด

E-mail:

สืบตำรวจโทหญิง ศิริรัตน์ ชันแก้ว

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะนิติวิทยาศาสตร์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน

จังหวัดนครปฐม 73110

s.r.rose_marin@hotmail.com

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล

หน่วยงาน/สังกัด

ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด

E-mail:

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรวัช วิชชุวานิชย์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน

จังหวัดนครปฐม 73110

woratouch_w@yahoo.com